

Š T A N D A R D P O V O L A N I A

Vypracovaný pre potreby Komplexnej analýzy zamestnaní SR, podľa predlohy danej
Centrom profesijných informácií VÚPSVR

Sekcia psychológov práce, organizácie a personálneho rozvoja
SLOVENSKEJ KOMORY PSYCHOLÓGOV

Názov povolania: **Psychológ práce**

Kód povolania podľa **Jednotného katalógu prác (JKP)**:

Kód povolania podľa **Katalógu pracovných činností vo
verejnej službe**:

Prepojenie na **Klasifikáciu zamestnaní (KZAM)**:

Prepojenie na **Klasifikáciu odborov vzdelávania (KOV)**:

Prepojenie na **Jednotnú klasifikáciu zamestnaní (JKZ)**:

Iný kód povolania:

A. Popis povolania (pracovné činnosti, pracovné predmety, prostriedky, pracovné podmienky)

Charakteristika povolania:

Psychológ práce skúma psychiku človeka v konkrétnych podmienkach profesionálnej práce (výrobnej, administratívnej, tvorivej, vedeckej, umeleckej, pedagogickej) s cieľom zvýšiť produktivitu práce zamestnancov a rozvíjať ich požadované profesionálne vlastnosti a schopnosti.

Zachováva pritom profesionálnu etiku rešpektujúcu dôstojnosť každého človeka, najmä so zreteľom na možné strety záujmov zamestnaneckých subjektov (zamestnávateľ, zamestnanec, štát). Pri ich konštruktívnom riešení uprednostňuje uplatňovanie "princípu úžitku" pred "princípom zisku", čo je hlavnou etickou zásadou tohto povolania a jeho nezastupiteľným prínosom k prosperite organizácie a celej spoločnosti.

Jeho základnou úlohou je podieľať sa na výbere a rozmiestňovaní zamestnancov, ich odbornej príprave, systémovom a koncepčnom riadení ľudských zdrojov, organizácii práce, jej bezpečnosti, zdokonaľovaní pracovných metód a kultivácii vzťahov medzi ľuďmi na pracovisku.

Psychológ práce uplatňuje poznatky a metódy psychológie práce najmä v týchto aplikačných oblastiach:

◆ Personálna práca, riadenie ľudských zdrojov a riadenie výkonnosti zamestnancov:

- Podieľa sa na tvorbe koncepcie personálnej politiky organizácie, pričom dbá najmä na súlad medzi požiadavkami organizácie, psychickým uspokojením pracovníkov a ich potrebami
- Spolupracuje pri tvorbe postupov a metód zisťovania pracovných a osobnostných požiadaviek na jednotlivé pracovné funkcie a činnosti (analýza práce s dôrazom na meniaci sa obsah a spôsob vykonávania jednotlivých činností). Takto získané poznatky využíva v príprave postupov a metód psychologickéj diagnostiky (posudzovanie psychickej pracovnej spôsobilosti):

pre účely výberu, rozmiestnenia a preradovania zamestnancov

- diagnostikuje psychickú spôsobilosť pre prácu u profesií so zvýšenou neuropsychickou záťažou a s rizikom spôsobenia úrazu, nehody, ekologickej alebo technologickej havárie
- uplatňuje psychologické hľadisko pri výbere personálnych rezerv a riadení kariéry zamestnancov
- na podnet zodpovedných vedúcich zamestnancov skúma príčiny neprimeraného správania sa problémových zamestnancov, ich neadekvátneho výkonu v práci, pričom úzko spolupracuje so závodnými resp. ošetrojúcimi lekármi
- pri uvoľňovaní pracovníkov spolupracuje s úradmi práce a poskytuje poradenské služby ako zamestnávateľovi pri voľbe postupov prepúšťania, tak aj dotknutým jednotlivcom pri hľadaní východísk z problémových situácií

- vyhodnocuje účinnosť uplatňovaných postupov s dopadom na úpravu postupov a procesov personálneho riadenia, súčasne vyvodzuje závery pre úpravu ním používaných postupov, metodík a diagnostických pomôcok.

- Zúčastňuje sa tvorby, realizácie a vyhodnocovania účinnosti adaptačných programov novoprijímaných zamestnancov
- Kontinuálne sleduje a analyticky vyhodnocuje flukтуаčné a stabilizačné tendencie zamestnancov v závislosti na externom prostredí (vypracováva metódy)
- Podieľa sa na tvorbe systému hodnotenia pracovných výsledkov zamestnancov, jeho implementácii v organizácii, vyhodnocovaní jeho účinnosti a využívaní získaných poznatkov v skvalitňovaní personálnej práce, riadení ľudských zdrojov a ich rozvoji.

♦ **Psychológia riadenia a organizácie, organizačné správanie sa:**

Poskytuje poradenské služby vedúcim zamestnancom na všetkých úrovniach riadenia podporujúce ich kvalifikované personálne rozhodnutia pri budovaní efektívnych pracovných tímov

Na základe zistení z analýz a prieskumov prispieva k tvorbe a budovaniu motivačného programu a vytváraniu mechanizmov ovplyvňovacích procesov, pričom rešpektuje etický a ľudský rozmer zamestnanca (zisťuje motivačnú úroveň pracovníkov a úroveň identifikácie s prácou)

Podieľa sa na tvorbe systémov kompenzácie (odmien za prácu)

Participuje na vytváraní organizačno-psychologických zásad (princípov) riadenia

V spolupráci s inými špecialistami resp. externými poradcami uskutočňuje

- analýzy sociálno-psychologickej atmosféry v pracovných skupinách
- analyzuje štýl vedenia a úroveň komunikácie
- analytickou a prognostickou činnosťou prispieva k budovaniu firemnej kultúry a podnikovej etiky, noriem a štandardov pracovného správania sa.

♦ **Starostlivosť o pracovníkov:**

Spolupracuje pri tvorbe a realizácii sociálneho programu

Poskytuje poradenské služby zamestnancom v osobných a rodinných veciach (ak presahujú jeho kompetencie, zabezpečuje tieto služby u kompetentných odborníkov – zdravotníctvo, centrum poradenských služieb, a pod.)

♦ **Psychológia bezpečnosti pri práci, inžinierska psychológia, ergonómia a fyziológia práce:**

Spolupracuje pri vyšetrovaní príčin úrazov a nehôd, analyzuje príčiny úrazov a nehôd a navrhuje preventívne opatrenia v úprave pracovného prostredia, pracovných prostriedkov a pracovných postupov z hľadiska inžinierskej psychológie a režimu práce a odpočinku

Vykonáva expertízne činnosti v tejto oblasti – spolupracuje pri zavádzaní systémov znižujúcich riziko rozhodovania (expertné a podporné systémy)

Spolupracuje so štátnym zdravotným ústavom a zdravotnými poisťovňami pri vytváraní a realizácii preventívnych programov ochrany zdravia pri práci

Osvetovo a výchovne pôsobí ako lektor (v tomto smere) na účastníkov školení a kvalifikačných kurzov (propagovaním zásad psychohygieny).

♦ **Zácvik, tréning a vzdelávanie:**

Spolupracuje pri príprave programov vzdelávania pre jednotlivé úrovne riadenia
Pôsobí ako lektor – sprostredkúva psychologické poznatky v jednotlivých oblastiach vzdelávania zamestnancov a na základe poznania súčasného stavu informuje o možných cestách riešenia problémov
Spolupracuje pri navrhovaní systémov hodnotenia účinnosti vzdelávania

♦ **Marketing, reklama a imidž organizácie:**

Poskytuje rady a odporúčania pri tvorbe marketingových postupov, prípadne vykonáva alebo spolupracuje pri marketingových prieskumoch
Ako člen tímu analyzuje spôsob a formy marketingovej komunikácie
Uplatňuje psychologické poznatky pri ovplyvňovaní zákazníckeho správania v súlade s etickými normami a princípmi

- Prispieva a podieľa sa na reálnom a pozitívnom obraze inštitúcie v bezprostrednom okolí i širokej verejnosti
- Svoje zistenia dáva k dispozícii špecialistom na styk s verejnosťou uvažlivo tak, aby rešpektoval ľudské práva a neporušil vnútorné normy organizácie

Pracovný predmet:

Človek v procese práce - zamestnanec, pracovné skupiny a tímy, riadiaci pracovníci, zamestnanecké vzťahy. Organizácia ako celok, riadiace procesy. Podmienky práce a pracovné prostredie.

Pracovné prostriedky:

Metódy zberu a vyhodnocovania údajov, psychodiagnostické metódy, metódy štatistickej analýzy, implementačné postupy, ale najmä vlastný psychický fond.

Pracovné podmienky:

Vybavenosť psychodiagnostickými pomôckami, výpočtovou technikou a programami na analýzu a spracovanie dát. Práca v teréne a priamo na pracoviskách. Má k dispozícii samostatnú miestnosť, resp. ďalšie priestory umožňujúce využívanie prístrojového psychodiagnostického vybavenia, pre výcvik sociálno-psychologických zručností, či iné špecificky ciele činnosti (napr. autogénny tréning), ktoré spĺňajú nasledovné kritériá:

- v prípade potreby zabezpečujú anonymitu klienta
- ochranu informácií
- ich zariadenie nepripomína kanceláriu ani ordináciu.

V prípade potreby psychológ práce pracuje v teréne a priamo na pracoviskách, vrátane pobytu a pohybu v rizikových prevádzkach.

B. Príprava na povolanie

Kvalifikačné predpoklady

Základná odborná príprava na VŠ:

Filozofické fakulty

Fakulty humanistiky

Študijný odbor psychológia (neučiteľské smery) v trvaní 10 semestrov

Nadväzná odborná príprava (školenia, kurzy, špecializované vzdelávanie):

Postgraduálne vzdelávanie v odboroch súvisiacich s obsahovou náplňou práce. Doktorantské štúdium. Špecializačné certifikáty Slovenskej komory psychológov.

Hlavné podmienky na prijatie do odbornej VŠ prípravy:

Všeobecné alebo odborné vzdelanie s maturitou, zvládnutie prijímacích skúšok podľa požiadaviek príslušnej fakulty.

Prijímacie skúšky sa vykonávajú v troch kolách:

1.kolo: predpokladová časť (všeobecné a špeciálne intelektové schopnosti, tvorivosť)

2.kolo: zamerané na zistenie záujmu a motivácie o odbor

3.kolo: zamerané na zistenie vedomostí z biológie, matematiky a psychológie formou písomných testov.

Hlavné predmety počas odbornej prípravy:

- a) Základné psychologické disciplíny: všeobecná psychológia, experimentálna psychológia, vývinová psychológia, sociálna psychológia, psychológia osobnosti, porovnávacia psychológia, metodológia, teória diagnostiky
- b) Aplikované psychologické disciplíny: psychológia práce, poradenská psychológia, klinická psychológia
- c) Výberové predmety z oblasti pracovnej psychológie na získanie špecializácie v pracovnej psychológii: diagnostika v psychológii práce, sociálna psychológia práce, psychológia riadenia, organizačná psychológia, inžinierska psychológia, psychológia v obchode a reklame, tvorba metód zberu a analýzy dát, metódy a postupy používané v jednotlivých oblastiach pracovnej psychológie, dopravná psychológia, základy manažmentu
- d) Jazyky podľa vlastného výberu
- e/ Sociálno-psychologický výcvik na získanie sociálnej kompetencie a rozvoj sociálnych zručností

C. Nároky na spôsobilosti

Požadované vedomosti a zručnosti potrebné pre úspešný výkon povolania:

Dobré výsledky odbornej prípravy na VŠ. Sociálno-psychologické zručnosti pre prácu s jednotlivcom a skupinou, interpretačné a prezentačné zručnosti, schopnosť pracovať v tíme. Schopnosť interpretovať údaje získané psychodiagnostickými metódami a schopnosť vedieť ich uplatňovať v podmienkach reálnej praxe.

Osobnostné predpoklady, vlastnosti, špeciálne schopnosti nevyhnutné pre úspešný výkon povolania:

Schopnosť komunikovať s dospelými jedincami v ich pracovnom procese. Schopnosť jednat s ľuďmi rôznych profesií, veku, pohlavia, vzdelania, pracovných funkcií. Schopnosť akceptácie a empatie. Zmysel pre objektivitu a reálne videnie situácie, vysoká frustračná tolerancia a schopnosť znášať dvojznačnosť, životná zrelosť a dostatok praktických skúseností, schopnosť sebakriticky analyzovať svoje pôsobenie v organizácii, metodické a koncepčné myslenie.

Ochota riadiť sa etickým kódexom psychologickéj činnosti a tolerancia voči možným dôsledkom vyplývajúcim z jeho principiálneho uplatňovania a presadzovania i v situácii stretu záujmov rôznych zamestnaneckých subjektov a tlaku na ich pragmatické riešenie. Zodpovednosť, rozvážnosť, trpezlivosť, disciplinovanosť.

Ďalšie nároky:

Schopnosť výskumnej práce, prípravy a realizácie výskumného projektu, analýzy zovšeobecnenia získaných výsledkov, tvorby koncepcií, vypracovávanie metodických materiálov. Schopnosť zúčastňovať sa výberových konaní a konkurzov do rôznych pracovných funkcií.

Schopnosť prezentovať svoje zistenia v odborných periodikách a masovokomunikačných prostriedkoch.

D. Pracovné uplatnenie sa

Možnosti uplatnenia sa:

Vo výrobných organizáciách, v organizáciách služieb, v štátnych a verejných inštitúciách, v masmédiách, v poradenských inštitúciách. V oblastiach priemyslu, dopravy, techniky, spojov, ale aj v inštitúciách zameraných na ekonomiku, finančníctvo a bankovníctvo, školstvo, kultúru, šport, na úradoch práce, na ministerstvách, v reklamných a obchodných organizáciách, atď.

Príbuzné a náhradné uplatnenie sa v praxi:

Dopravný psychológ, v ozbrojených zložkách, u polície, personálny manažér, personalista, v žurnalistike, reklame, športe a pod.

E. Obmedzenia pre výkon povolania

Prístupnosť povolania z hľadiska veku:

Bez obmedzenia veku

Prístupnosť povolania z hľadiska pohlavia:

Bez obmedzenia

Zdravotné a telesné obmedzenia pre výkon povolania:

Vážne obmedzenie pohybového aparátu, rečové poruchy, psychické ochorenia

Vhodnosť povolania (pracovných činností) pre osoby so zmenenou pracovnou schopnosťou (ZPS):

V závislosti na charaktere ZPS

Najčastejšie choroby, ohrozenia zdravia v dôsledku výkonu povolania:

Možnosť častých infekcií v dôsledku neustáleho styku s ľuďmi